

[Niels Anker Kofoed]

Vi kan ikke vente på, at der skal ske en udligning. Den eneste måde, man kan gøre det på, er ganske enkelt at sige: denne moms og elafgift kommer ikke til at gælde for Bornholm. Vi får alligevel højere elafgift end noget andet sted i landet, og der kan ingen afsmittende virkning blive noget som helst sted. Derfor vil jeg foreslå, at man i udvalget behandler et forslag om, at denne lovgivning om elafgift og ekstraordinær moms på elpriserne ikke kommer til at gælde for Bornholm. Det er den eneste rationelle løsning. Alt det andet er hensigtserklæringer og tomme løfter, og dem har vi fået nok af.

Ove Jensen (FP):

Skatteministeren veg uden om mit spørgsmål om elpriserne på Bornholm ved at henvise til et søkabel, som på et eller andet tidspunkt bliver etableret. Mit direkte spørgsmål til ministeren lød således: hvad vil ministeren gøre for elforbrugerne på Bornholm i den periode, der går, indtil dette søkabel bliver etableret?

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Ja, da det, der bliver sagt i udvalgene, jo ikke kommer til offentlighedens kundskab, må man sige det her fra talerstolen. Jeg synes, at det skal siges helt klart, at man på Bornholm betaler langt over 70 øre pr. kWh i øjeblikket, og kommer der yderligere denne elafgift med moms og det hele på, så kommer man langt over 80 øre. Det er, som det blev nævnt fra hr. Niels Anker Kofoeds side for lidt siden, næsten dobbelt så meget som i det øvrige land, og det er urimeligt, så derfor bør man se på eventuelt at pille afgiften ud for Bornholms vedkommende.

Ministeren for skatter og afgifter (Hjortnæs):

Jeg vil gerne sige til hr. Niels Anker Kofoed, at jeg er opmærksom på, at hr. Niels Anker Kofoed er valgt på Bornholm. Det var hr. Niels Anker Kofoed da også, da vi sidste gang forhøjede momsen. Det var ganske vist i en anden parlamentarisk situation og med en anden skatteminister, og da havde hr. Niels Anker Kofoed måske ikke samme lejlighed til at gå på talerstolen og holde denne tale. Men jeg bemærker mig i hvert fald, at dengang var vi enige om, at det ikke princi-

pielt var et energiafgiftsproblem, men andre problemer, som er mere afgørende, når man skal vurdere de forskelle, der er netop på dette område.

(Kort bemærkning).

Niels Anker Kofoed (V):

Ministeren har da ret i, at det er andre ting, der er årsag til, at det er blevet så skævt. Men vi kan ikke ændre disse forhold. Vi kan ikke ændre, at Bornholm er et begrænset forsyningsområde og derfor får dyrere produktion. Det kan vi ikke ændre, sådan er det jo. Men vi skal ikke forvride det yderligere ved at lægge øgede afgifter på. Og nu bliver det værre og værre. Derfor synes jeg, at den eneste rationelle løsning var faktisk at sige, at disse afgiftsstigninger ikke skal finde sted på Bornholm. Så kan vi klare problemerne foreløbig. Vi kommer såmænd alligevel til at bære rigeligt af de byrder. Det tror jeg at ministeren og jeg er enige om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Enggaard):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til skatte- og afgiftsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

15) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Forhøjelse af grundbeløb m. v. ved ændring af merværdiafgiften til 22 pct.).

(Lovforslag nr. L 203. Fremsat 6/5 80).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 16–19 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

16) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om invalidpension m. v. (Forhøjelse af ydelser ved ændring af merværdiafgiften til 22 pct.).

(Lovforslag nr. L 204. Fremsat 6/5 80).

17) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om pension til enker m. fl. (Forhøjelse af grundbeløb m. v. ved ændring af merværdiafgiften til 22 pct.).

(Lovforslag nr. L 205. Fremsat 6/5 80).

18) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Forhøjelse af ydelser ved ændring af merværdiafgiften til 22 pct.).

(Lovforslag nr. L 206. Fremsat 6/5 80).

19) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familiedydelser. (Forhøjelse af børnetilskud m. v. ved ændring af merværdiafgiften til 22 pct.).

(Lovforslag nr. L 207. Fremsat 6/5 80).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Første næstformand (Enggaard):

Der er for megen uro i sidegangen.

Hans Hækkerup (S):

Alt i alt skal der ifølge forligsaftalen anvendes over 1 mia kr. til kompensationer for de afgiftsforhøjelser, der bliver foreslået. Heraf vedrører de 500 mill. kr. kompensation for forhøjelsen af momsen. De 200 mill. kr. er kompensation til pensionisterne for de stigende varmeudgifter, og de 350 mill. kr. skal bruges til isoleringstilskud til lavtlønnefamilier.

Formålet med de 5 lovforslag, vi i dag har til første behandling, er at give kompensation til pensionisterne og børnefamilierne for de merudgifter, der følger af momsforhøjelsen til de 22 pct. Der er således afsat 340 mill. kr. til forhøjelse af de sociale pensioner og kontanthjælp efter bilstandsloven. Der er afsat 38 mill. kr. på årsbasis til forhøjelse af børnetilskud og ungdomsydelse og 13 mill. kr. til forhøjelse af uddannelsesstøtten, lige-

som der sker en forhøjelse af de nuværende pristilskud til visse mejeriprodukter.

Forhøjelsen af momsen antages at medføre en udgiftsstigning for pensionisterne på 1,2 pct. Ved beregningen af disse kompensationsbeløb er der taget hensyn til, at pensionistægtepar skal betale skat af pensionsforhøjelsen, sådan at nettoforhøjelsen netop svarer til udgiftsstigningen på de 1,2 pct.

Det har været afgørende for socialdemokratiet at sikre, at momsen ikke kommer til at vende den tunge ende nedad. Det skulle være sikret ved vedtagelsen af de 5 lovforslag, regeringen her har fremsat.

Henrik Toft (V):

Venstre går som bekendt ikke ind for den momsforhøjelse, der er baggrunden for de foreslåede kompensationer. Venstre har, som det er blevet sagt herfra både i går og i dag, nogle andre ideer om, hvordan problemerne burde være løst også for pensionisternes vedkommende.

Når det er sagt, skal jeg om de 5 forslag sige, at rent teknisk følger de modellen, som der tidligere er lovgivet efter, når der er foretaget momsforhøjelser. Venstres stilling til forslagene vil blive bestemt af det videre forløb af behandlingen af de forslag, som de er en del af.

Men da nu forslaget om socialindkomst er dukket op – det er det efter at have været bebudet og omtalt og debatteret, uden at vi andre helt konkret har kunnet få at vide, hvad der ligger i det, og i den begrænsning af udbetalinger på 430 mill. kr., der ligger i forligsaftalen – vil jeg gerne spørge, om en del af de pensionister, der får kompensation efter lovforslagene nr. L 204, L 205 og L 207, vil blive beskåret betydelig mere i deres indtægter efter lovforslag nr. L 222, end de får i kompensation efter de tre nævnte forslag.

Agnete Laustsen (KF):

Det fremgår af socialministerens oplysninger til disse kompensationslovforslag, at regeringens forslag om at forhøje momsen til 22 pct. vil medføre en udgiftsstigning for pensionister på 1,2 pct. af pensionen. I konsekvens heraf foreslår ministeren nu, at en række pensionsydelse, bilstandsydelse og forskellige familiedydelser forhøjes tilsvarende, således at de grupper af befolkningen,

[Agnete Laustsen]

som modtager sådanne tilskud, ikke rammes af udgiftsstigningerne.

Det konservative folkeparti har allerede i forbindelse med behandlingen af momsforhøjelsesforslaget vendt sig skarpt imod dette og har bl. a. anført, at ca. 500 mill. kr. af det provenu, som forhøjelsen forventes at indbringe, vil blive anvendt til kompensationer, bl. a. dem, som socialministerens forslag indeholder. Man kunne jo så i den forbindelse spørge, om det nu egentlig er rimeligt, at kun disse grupper får kompensation. Det er jo ikke ukendt, at mange, især offentligt ansatte, i dag har lavtlønsproblemer og måske med lige så stor ret kunne kræve kompensation. Hvor skal man starte, eller måske snarere: hvor skal man ende, hvis man går ind for den tankegang, at skattestigninger altid skal kompenseres for en eller anden gruppe?

Jeg vil gerne ligesom hr. Henrik Toft dryppe lidt malurt i socialministerens kompensationsbæger og bede om, at disse pensionsforhøjelser må blive vurderet i forhold til det nu langt om længe fremsatte forslag om et socialindkomstbegreb. Hvis der skal ydes kompensation, kan det ikke være tanken, at en ny lov fjerner den igen for en række af de mennesker, som skulle tilgodeses. Det er et problem, vi må have meget nøje undersøgt i socialudvalget.

Teknisk set følger forslaget tidligere love af tilsvarende indhold med den tilføjelse, at ændringerne nu baseres på det nye reguleringspristal. Det vil altså sige, at posterne for brændsel og energiforsyning er holdt udenfor, og det kan vi ikke have noget at indvende imod. Men vi må, afhængigt af resultatet af udvalgsforhandlingerne og disse forslags sammenhæng med loven om et socialindkomstbegreb, indtil videre forbeholde os vor stilling i sagen.

Jørgen Junior (FP):

Efter vor opfattelse er de forslag, som nu er blevet fremsat som en kompensation for en forfejlet politik – for det er jo det, der er tale om – naturligvis helt rimelige. Der er tale om en gruppe, i hvert tilfælde hvad angår folke-, invalide- og enkepensionisterne samt plejehjemspatienterne, som lever på et absolut minimum i massevis af tilfælde, og derfor bør der naturligvis gives kompensati-

Den forbedring, der er tale om, på ca. 1 kr. om dagen, som i øvrigt modsvarer den måde, pensionisterne tidligere er blevet afspist på, er efter vor opfattelse utilstrækkelig, og jeg synes nok, det er rimeligt, at man nu, efter at vi igen og igen har måttet sluge beregninger om, at det er det, som det reelt er blevet dyrere for pensionisterne at leve, må finde ud af, hvad realværdien af pensionerne faktisk er. Har der virkelig været tale om reelle kompensationer? Det stiller jeg mig meget tvivlende over for. Nu ved vi, at reguleringspristallet ikke indeholder brændselsudgifter, og så er svaret efter min mening klart nej, sammenholdt med at de beregninger, der er lagt frem, måske ikke rigtig modsvarer situationens realiteter. Det, at der kan gives, hvis man henvender sig til bistandskontoret, en mulighed for en almisse med hensyn til brændselsudgifterne, ændrer ikke ved forholdene for de fleste.

I øvrigt vil jeg sige, at vi må forvente, at de forskellige pensionistorganisationer – senest har vi hørt om de grå pantere, som ikke bare skamfuldt vil bøje hovedet og lade sig umyndiggøre – i stadig stigende grad vil spørge: er der egentlig tale om solidaritet med de ældre? Det er jo det, man lægger op til. Ja men de ældre skal ikke undgælde. Det er ikke dem, der skal være med til at betale for samfundets ulykker. Jeg synes nok, at når man må konstatere, at der igen og igen ikke gøres noget for, at vi får en udvikling i retning af en ligestilling, så er der ikke tale om nogen form for solidaritet. Man kan se her, at der gives 1 kr. mere om dagen til almindelige pensionister, men det er ikke rimeligt, at disse i særlig grad – det er faktisk tilfældet, fordi deres grundniveau er så lavt – må lide under den socialdemokratiske mangel på evne til at lede landet, som der har været tale om. Derfor burde der have været tale om, at man nu i hvert tilfælde gradvis prøvede at få en ligestilling på pensionsområdet fremmet. Det kan ikke være særlig rimeligt, at der i en forfærdende grad er mangel på ligestilling. Stillede man spørgsmålet til socialministeren: hvad med den lille familie Mørch-Bjerregaard på Fyn? Hvordan ser pensionsmulighederne ud dér? Så ville man få konstateret, at solidaritet eksisterer ikke.

Derfor er jeg ikke spor begejstret for de forslag, der er kommet frem her, men det er klart, at på trods af de manglende reelle for-

[Jørgen Junior]

bedringer, der er tale om, og på trods af at der sikkert nok er tale om forringelser og om, at man i virkeligheden ikke kompenserer i tilstrækkelig grad, vil vi støtte forslagene. Det gælder ikke forslaget om kompensation med hensyn til børnetilskuddene, men det gælder forslagene om kompensation til folke-, invalide- og enkepensionister og til plejehjemspatienter.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal starte med at sige, at jeg synes, det er udmærket, at man i denne ombæring huskede at lave kompensationer. Det var man jo lige ved at glemme sidst, da man lavede momsforhøjelse.

Det er svært at tale om disse momskompensationer uden at tale lidt om selve momsforhøjelsen. Den forhøjelse af momsen, der her er tale om, synes vi i SF at det er temmelig ubegribeligt at vi kører videre med. Der er ingen tvivl om, at en generel forhøjelse er en hårdere belastning, end en selektiv moms ville være, specielt for de lavere indkomster, hvor dagligvarer spiller en meget stor rolle. Derfor er SF imod den generelle momsforhøjelse. Men det er jo den, der er grunden til, at man giver momskompensationer, og det er klart, at selv om vi er imod selve momsforhøjelsen, så støtter vi naturligvis momskompensationerne. Det har vi altid gjort, og det agter vi også at gøre nu.

Men jeg har et par bemærkninger, til det. Der er en gruppe, som får en stærkt begrænset kompensation, og det er de lavtlønnede familier. De får en lille forbedring af børnetilskuddene, hvis ellers de har børn, og det er så alt. De grupper rammes virkelig hårdt af momsforhøjelsen.

Med hensyn til pensionisterne går vi selvfølgelig ind for kompensationerne, men jeg vil godt sige, at der er altså en gruppe pensionister, der har så høje indtægter i forhold til de lavtlønnede familier, at hvis vi havde fået indført indtægtsafhængig pension, så ville det vel egentlig ikke være rimeligt, at de skulle have haft momskompensation. Dette sagt til overvejelse i forbindelse med tankerne og forhåbentlig den videre debat om indtægtsafhængig pension, som jo desværre ikke blev til noget i denne omgang. Der er ikke noget at råbe hurra for ved disse kompensa-

tioner, der som sagt kun er for momsforhøjelsen.

Jeg kan ikke dy mig for at trække et par ting ind, som jeg synes det ville have været rimeligt at kompensere for, når man nu skulle til det. Det er, som det er blevet sagt af en tidligere taler, præcis dette problem med brændselspriserne, som jo blev taget ud af dyrtidsberegningen. Det har belastet pensionisternes budgetter temmelig voldsomt. Jeg ved godt, at der har været tale om forhøjelse af nogle rådighedsbeløb, men vi ved også alle sammen godt, at det ikke har været nok. Derfor synes jeg, det havde været rimeligt, at det var taget med her. Når vi ser det i sammenhæng med, at der i det øvrige forlig er indgået en aftale om, at man skal spare 170 mill. kr. på pensionerne, så viser det noget om, at dette forlig ikke er det, som er blevet kaldt hædersmandspolitik. Man giver hverstilskud og skærer samtidig ned på pensionerne med eller uden kompensation. Det kan aldrig bliver hædersmandspolitik.

Lone Dybkjær (RV):

Med henvisning til gårsdagens debat skal jeg sige, at det radikale venstre tilslutter sig de foreliggende lovforslag.

Mimi Jakobsen (CD):

CD kan støtte samtlige de nu behandlede lovforslag, og jeg kan sige, at vi som bekendt altid har støttet sociale kompensationer i forbindelse med en momsforhøjelse. Jeg vil gerne understrege, at CD ikke ubetinget er tilhænger af momsforhøjelse, men vi har set det som den mest neutrale og mest rimelige fordeling af de udgifter, som man må pålægge befolkningen, og derfor har vi ønsket det på denne måde. Men vi understreger altså, at vi meget gerne ser, at man giver disse sociale kompensationer.

Anne Grete Holmsgård (VS):

VS kan støtte de forslag om kompensationer, vi har til behandling nu, både hvad angår pensioner og hvad angår børnetilskud, fordi vi naturligvis hellere ser, at disse grupper får kompensationer end slet ingenting.

Men jeg synes, det virker temmelig håbløst, at regeringen nu er gået i gang med først at gennemføre en momsforhøjelse, der giver forringelse for en lang række personer

[Anne Grete Holmsgård]

og grupper, og derefter begynder at skelne mellem, hvem der er særlig hårdt ramt, og hvem der er mindre hårdt ramt. Der er ingen tvivl om, at pensionisterne vil blive hårdt ramt, og at de allerede er hårdt belastet, men de er ikke den eneste gruppe. Lærlinge og studerende er mindst lige så hårdt ramt. De folk, der i dag går på varig hjælp over bistanndsloven, er lige så hårdt ramt. De får faktisk ikke mere, end pensionisterne får i dag. Almindelige lønarbejdere med en almindelig indtægt vil også blive ramt hårdt af momsforhøjelsen og af de øvrige afgiftsforhøjelser. Jeg synes faktisk, det minder lidt om en grim form for stemmefiskeri, når man lige præcis piller pensionisterne ud som den gruppe, man ønsker at give kompensationer. Hvis formålet virkelig havde været at gennemføre en skatteforhøjelse, der ikke var asocial eller ramte skævt, så havde det været betydelig mere rimeligt fra socialdemokratiets side at øge progressionen i skatteskalaen. Det kunne have givet penge, som socialdemokratiet ønsker i denne situation, og det kunne have taget dem fra præcis de grupper, som har i forvejen, og man kunne have undgået at ramme de dårligst stillede. Er der noget, der rammer asocialt, så er det en generel momsforhøjelse, der præcis rammer de folk, der ikke har noget som helst at rutte med i forvejen.

Jeg vil også knytte et par kommentarer til det, at man her med den ene hånd giver over 300 mill. kr. til pensionisterne i kompensati-on, mens man med den anden hånd har fjernet den anden fase af pensionsreformen, og man har også lagt op til, at der skal fjernes 170 mill. kr. fra ældreforsorgen på kommunernes område. Det vil give en lang række forringelser, og det fjerner noget, som man i forvejen har stillet pensionisterne i udsigt at de kunne få.

Jeg synes også, det er en kedelig tendens, at man nu, for tredje gang i løbet af halvandet år, vil til at hæve rådighedsbeløbet som en lille form for kompensation. Det skete første gang i december 1979. Så er der lagt op til, at det skal hæves lidt i efteråret igen, og endelig er der lagt op til det i regeringens krisepakke, hvor man tænker på at hæve rådighedsbeløbet med 200 mill. kr. Jeg mener selvfølgelig, at pensionisterne har krav på kompensationer og krav på nogle flere penge, men det er en kedelig tendens, fordi rå-

dighedsbeløbet betyder, at det er de enkelte pensionister, der skal på bistanndkontoret og ansøge om hjælp. Det viser sig gang på gang, at på den ene side er der ikke nok, og på den anden side er pensionisterne fuldstændig i vildrede med, hvad det er for nogle rettigheder, de har, hvor meget de kan få, og hvornår de egentlig har ret til at klage over den behandling, de har fået.

Inge Krogh (KrF):

Kristeligt folkeparti kan gå ind for det foreliggende lovforslag om forhøjelse af beløbene til folkepension, invalidepension og enkepension, forårsaget af den momsforhøjelse, der er foreslået. Vi ser med tilfredshed, at forhøjelserne foretages i alle led, både på grundbeløb og på tillæg.

Vi kan ligeledes gå ind for forhøjelserne af lommepengene til de pensionister, der bor på institutioner, og til forhøjelse af børnetilskuddene.

Alfred Hansen (DR):

Det at vi har de 5 lovforslag til behandling i dag, tyder dog på, at regeringen og forligspartierne og ministeren er klar over, at en moms og en momsforhøjelse er asocial. Man erkender, at den vender den tunge ende nedad. Man erkender, at den rammer i flæng uanset folks evne til at betale den omtalte momsforhøjelse.

Retsforbundet er – vi har gjort kraftigt opmærksom på det – modstander af momsforhøjelsen. Vi mener ikke, at det danske samfund hungrer efter flere skatter og flere afgifter. Vi ved fra tidligere momsforhøjelser, at en momsforhøjelse efterlader sig større arbejdsløshed, større prisstigninger, er inflationsforstærkende og har i det hele taget ingen, overhovedet ingen, heldige følgevirkninger i sit kølvand.

Men alligevel fremturer regeringen, som denne regering og tidligere regeringer har gjort, med en fantasiløshed, som man selv efter en tid i folketinget aldrig skulle have troet fandtes. Det er virkelig de vises sten, regeringen og forligspartierne har fundet: traditionelle afgiftsforhøjelser, momsforhøjelse, forøget tryk på indkomstbeskatningen og diverse erhvervstilskud! Det er altså de midler, man nu igennem en årrække har taget i anvendelse, vel at mærke i en højkonjunktur-

[Alfred Hansen]

periode, uden at kunne skabe et socialt retfærdigt, produktionsdygtigt samfund. Og nu kommer man så med de samme midler i en kriseperiode og vil bilde befolkningen ind, at problemerne kan løses. Dette er utopi at forestille sig.

Men nu vel, når regeringen vil have denne momsforhøjelse og vi andre må nøjes med at være tilskuere til dette galmandsværk, så må vi naturligvis støtte enhver bestræbelse på at råde bod på nogle af de synder, som en sådan momsforhøjelse vil efterlade, nemlig i form af visse symbolske kompensationer. Derfor kan retsforbundet støtte disse 5 lovforslag, men vi støtter dem udelukkende, fordi de er en følge af den momsforhøjelse, som vi er imod.

Jeg synes, der er grund til at forbavses noget over fru Mimi Jakobsens udtalelse. Udtalelsen gik ud på, at CD ikke ubetinget er tilhænger af en momsforhøjelse. Det var nye toner i mine øren. Jeg mener at erindre, at en af CDs kæpheste ud over den lille mands flyver og den lille mands helikopter og den lille mands Mercedes har været noget med, at vi skulle have en momsforhøjelse til ca. 25 pct. Det er muligt, at der er tale om en erindringsforskydning hos mig, men jeg vil gerne spørge fru Mimi Jakobsen: har CD ikke på et eller andet tidspunkt for måneder tilbage foreslået en momsforhøjelse til 25 pct.? Det skulle glæde mig, om fru Mimi Jakobsen og CD i det hele taget er ved at komme på andre tanker og erkender, at momsens ikke er det, Danmark har brug for.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om den kompensation, der her er tale om, vil blive fulgt op af andre initiativer med henblik på kompensation. Her tænker jeg på de el- og olieafgifter, som jo også er med inde i forliget. Vi fik sidste år præsenteret fra regeringen en ret stor og mærkbar afgiftsstigning på el, olie og benzin, og dengang gav man ikke pensionisterne generelt den kompensation, som de burde have haft efter disse el- og olieprisstigninger. Jeg vil gerne spørge ministeren, om der vil komme et nyt initiativ fra ministerens side, eller om pensionisterne og invalidepensionisterne m. fl. skal spises af med denne symbolske kompensation, der her er lagt op til.

(Kort bemærkning).

Mimi Jakobsen (CD):

Nej, hr. Alfred Hansen, jeg forsøgte såmænd bare at tage højde for, at der kunne opstå misforståelser hos nogle, der måske ikke umiddelbart fulgte den politiske debat så tæt, at man var klar over, hvad CDs synspunkt på momsforhøjelser egentlig er. CD betragter, som formodentlig alle andre, en momsforhøjelse eller en momsnedsættelse som en konjunkturudlignende foranstaltning. Det vil sige, at skal der opsuges penge, så hæver man momsens, og skal der frigives penge til forbrug, så sænker man momsens. Derfor kan man ikke sige, at CD er et momsparti eller et momselkende parti. Det lader til, at hr. Alfred Hansen har misforstået det, præcis som vi har hørt andre gøre det. Jeg havde nu ikke forventet det af hr. Alfred Hansen.

Men jeg kan sige, at CD i dette tilfælde – og det understregede jeg netop i min tale – er helt indforstået med og helt enig med regeringen i, at en momsforhøjelse er den mest rimelige og neutrale måde at opsuge disse penge på. Alternativet ville være en yderligere indkomstskatteforhøjelse eller yderligere punktafgifter. At vi gerne havde set momsens sat op til 23 pct. i denne situation, står vi stadig væk fast ved, men det var altså ikke muligt, da der blev indgået et forlig. Vi har endnu ikke det antal mandater, der kunne gennemføre noget sådant. Der er ingen som helst slinger i valsen, hr. Alfred Hansen, men det kræver altså, at man hører en lille smule efter, hvad CD siger.

(Kort bemærkning).

Alfred Hansen (DR):

Det er ikke et spørgsmål om, om CD i den givne situation er tilhænger af moms. Mit spørgsmål går ud på, om CD ikke en gang har sagt, at en momsprocent på 25 ville være det, CD ønskede. Jeg kan forstå, at man taler om, at momsens skal være konjunkturudlignende. Jeg går ikke ud fra, at fru Mimi Jakobsen er så naiv, at hun tror, det kan være formueudjævning, man er på vej til at tage initiativ til. Vil fru Mimi Jakobsen ikke indrømme, at momsens er asocial og rammer de særligt svage i samfundet?

Første næstformand (Enggaard):

[Første næstformand]

Fru Mimi Jakobsen har ordet for en kort bemærkning. Jeg tror, vi efterhånden er på vej ud i kanten af det, som lovgivningen her drejer sig om.

(Kort bemærkning).

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg vil så gerne forsøge at drage lovforslagene ind igen ved at sige, at naturligvis er vi da klar over, at det kan ramme de svage meget hårdt, og det er bl. a. derfor, vi har sagt ja til disse fem lovforslag, som foreligger fra socialministeren i dag.

Med hensyn til de 25 pct. kan jeg bare sige, at det var et bud, vi kom med, mod en omgående nedsættelse af indkomstskatten; men det er altså ikke aktuelt lige i øjeblikket at nedsætte indkomstskatten. Jeg ved ikke, hvor hr. Alfred Hansen i givet fald ville hente de penge fra.

Socialministeren (Ritt Bjerregaard):

Jeg skal takke for en stort set meget positiv modtagelse af disse kompensationslovforslag. Der blev stillet nogle enkelte direkte spørgsmål til mig under behandlingen af dem, og dem skal jeg komme med nogle enkelte kommentarer til.

Først spurgte hr. Henrik Toft mig om sammenhængen med det sociale indkomstbegreb. Hr. Henrik Toft gjorde nogle bemærkninger om, at man længe havde ventet på lovforslaget. Jeg tror, hr. Henrik Toft glemte at fortælle, at man for lang tid siden havde fået tilstillet den betænkning, der har dannet grundlag for arbejdet med socialindkomstloven. Det er måske ikke så tit, folketinget har været så forberedt omkring en lovgivning, som det netop er på dette punkt. Da lovforslaget følger den opstilling, der er lavet i betænkningen, tror jeg ikke, der vil være så forfærdelig meget nyt. Med de udtalelser, der er kommet fra repræsentanter for venstre, går jeg heller ikke ud fra, at det er helt ukendt. I så fald måtte man da undre sig lidt over, at man kunne have så mange meninger, før forslaget forelå.

Fru Agnete Laustsen havde en interessant bemærkning om de offentligt ansatte. Skulle jeg forstå fru Agnete Laustsen sådan, at de offentligt ansatte var lige så dårligt stillet som pensionistgruppen, så vi skulle til at overveje momskompensationer for de offent-

ligt ansatte? Det er da vist nogle konsekvenser, som vi ikke tidligere har været inde på i forbindelse med momskompensationer. Jeg vil gerne understrege, at ligegyldigt hvad vi laver af anden lovgivning, fjerner vi selvsagt ikke de kompensationer, vi giver ifølge de lovforslag, som vi behandler her i dag.

Både fru Lilli Gyldenkilde og fru Anne Grete Holmsgård var inde på spørgsmålet om at spare de 170 mill. kr. på ældreområdet. Vi har tænkt os at spare de penge ved en vejledning til kommunerne, hvor vi opfordrer til, at man i mindre grad satses på plejehjemsbyggeri og i højere grad satses på døgnplejeordninger, fordi det er vores hensigt at støtte, at man i højere grad kan beholde de ældre i deres eget hjem. Jeg finder det i og for sig heldigt, at man i en sparerunde også kan finde nogle besparelser, som svarer til en politik, som vi i øvrigt gerne ser fremmet.

Jeg har lidt svært ved at forstå fru Anne Grete Holmsgårds bemærkninger om brændselshjælpen. Jeg forstår godt, at der kan være lidt usikkerhed omkring tildelingen via rådgivningsbeløbet, men jeg manglede nogle tilkendegivelser fra fru Anne Grete Holmsgård om, hvad man skulle gøre i stedet for, hvis de, man gerne vil give støtten til, alene skulle være de pensionister, der havde forøgede brændselsudgifter.

I anledning af bemærkningerne fra hr. Alfred Hansen skal jeg henvise til det, den socialdemokratiske ordfører, hr. Hans Hækkerup, sagde i sit indlæg, nemlig at vi på mandag skal behandle et lovforslag om kompensation for varmeudgifterne for pensionister. I den forbindelse får vi lejlighed til specielt at diskutere det problem.

Henrik Toft (V):

Socialministeren var så venlig at gøre nogle bemærkninger om det, jeg sagde om fremkomsten af lovforslaget om socialindkomst, men mit konkrete spørgsmål, om det, man får i dag, fredag, falder væk på mandag ved debatten om socialindkomsten, om nogen af de invalidepensionister og enker og de, som får børnetilskud, taber det, de får i kraft af denne kompensation, ved indførelse af socialindkomstbegrebet, det fik jeg ikke noget svar på, og det vil jeg gerne have.

Agnete Laustsen (KF):

[Agnete Laustsen]

Først i relation til socialministerens bemærkninger om, at vi kunne have været vældig godt forberedt, hvis vi havde læst den redegørelse – der kom på et tidligt tidspunkt, indrømmer jeg – om det nye socialindkomstbegreb. Der afgives jo mellem år og dag utroligt mange redegørelser, betænkninger, eller hvad de nu måtte hedde, men det er ikke altid, sådanne betænkninger følges op af lovforslag, og det er i særdeleshed ikke altid, at et lovforslag følger op på den måde, at man ved at læse en betænkning, som ofte angiver mange forskellige synspunkter, og som også kan indeholde både flertal og mindretal, kan slutte, hvad et eventuelt lovforslag kommer til at indebære. Derfor er jeg enig med hr. Henrik Toft, og jeg tror også, ministeren selv beklager, at vi på mandag skal behandle et så omfattende forslag på grundlag af et lovforslag, som jeg tror meget få af os overhovedet har set, før det altså bliver fremsat her i dag. Det synes jeg er meget utilfredsstillende. Det er jo ikke hver dag, vi får forelagt noget, der er, kan vi forstå, så omfattende som ministerens lovforslag.

Måtte jeg til ministerens anden bemærkning om min inddragelse af bl. a. de offentligt ansattes indkomstforhold sige, at jeg nævnede bl. a. de offentligt ansatte, fordi det i disse dage er meget aktuelle problemer. Jeg vil naturligvis ikke dermed antyde, at deres indkomstproblemer er de samme som folkepensionisters, invalidepensionisters og lignende grupper. Jeg peger bare på, at de også på deres leveniveau har vanskeligheder, som måske kunne betinge, at de sagde: ja men hvis andre skal have kompensationer i form af, at deres offentlige tilskud skal sættes op, så må vi også have kompensationer. Hvordan det så skal ske, det er en anden side af sagen.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det, der kalder mig herop, er bl. a. socialministerens bemærkninger om de 170 mill. kr. i besparelser på ældreomsorgen. Det er gået præcis, som vi frygtede. Vi har haft omfattende plejehjemsdebatter, og hvad ved jeg, inden for de sidste par år herinde, og der er nu nedsat en ældrekommission, som skal kulegrave alle disse ting og så komme med en betænkning om, hvorledes vi fremover skal indrette vores pensionspolitik. Men det korte af det lange er altså, at man nu i besparelses-

bestræbelser laver en ny plejepolitik og i det hele taget pensionspolitik.

Jeg forstår ikke rigtig sammenhængen i bemærkningerne fra socialministeren. Jeg påpegede, at der skulle spares 170 mill. kr., og så siger ministeren, at det er, fordi man nu i videre omfang vil gå over til døgnpleje i stedet for plejehjem. Ja men hvis man ser på, hvad kommuner og amter i øvrigt bliver pålagt dels af udgifter, dels af besparelsesforslag herindefra – vi ved, at stigningstakten ikke må være mere end 2 pct. i 1981, 1 pct. i 1982, og som det så smukt er udtrykt af statsministeren forleden dag, skal der være yderligere besparelser i den kommende tid, det vil sige, at vi skal ned på 0 eller derunder – så er det da klart, at der hverken kan blive til daginstitutioner eller plejehjem. Jeg forstår ikke, at man samtidig med det kan sige, at de 170 mill. kr. i besparelser skyldes, at man går over til døgnpleje. Det troede jeg egentlig kom til at betyde, at man skulle bruge flere penge, når man gik over til døgnpleje, for døgnpleje kræver ganske andre tiltag end dem, som man kører med. Jeg ved, at der er visse kommuner, som kører helt fint med de ting. Men jeg ved, der vil blive brug for sygeplejersker og hjemmehjælpere, hjælp til at komme og putte folk i seng om aftenen, de ældre skal udstyres med alarmapparater, og jeg ved ikke hvad. Udviklingen bekymrer mig, men det skal jeg ikke komme ind på her. Men hvorledes det kan komme til at betyde, at man kan spare 170 mill. kr., det kan jeg ikke rigtig forstå, set i sammenhæng med det øvrige, der sker på det kommunale område.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg må da indrømme, at jeg også har lidt vanskeligt ved at se, hvordan man gennem en besparelse på 170 mill. kr. på ældreområdet skulle kunne gennemføre en forbedring. Jeg kan godt være enig i, at man skal udbygge mulighederne for, at de ældre kan blive i deres eget hjem og undgå at komme på institution, men jeg kan ikke se, at det bliver billigere i den nuværende situation. Det er muligt, det kan blive billigere på længere sigt, men det vil nødvendigvis blive dyrere en overgang. Der står i dag masser af ældre, der venter på en plejehjemsplads, og hvis dette skal være en forbedring, må det vel være et spørgsmål om, at det bliver et reelt tilbud for

[Anne Grete Holmsgård]

de ældre, om de ønsker at komme på plejehjem, eller om de ønsker at få den tilstrækkelige hjælp til at kunne blive i deres eget hjem.

Med hensyn til brændselsudgifterne, som socialministeren var inde på, mener jeg der er mange måder, man kunne afhjælpe situationen på. Man kunne bl. a. have ladet være med at hive brændselsudgifterne ud af dyrtidsreguleringen. Man kunne også gøre det, at man gav et generelt tilskud via pensionstillægget. Jeg mener ikke, at man skal fjerne rådighedsbeløbet, men jeg mener, det er forkert, når man hele tiden giver kompensationerne over rådighedsbeløbet fremfor f. eks. at give dem på de andre måder. Man kunne udmærket indbygge det i rådighedsbeløbet, at de ældre havde ret til at få et bestemt beløb i støtte til brændselsudgifter, afhængigt af, hvor store de brændselsudgifter var. Som situationen er i øjeblikket, varierer det meget fra kommune til kommune, hvad man egentlig kan få, og det er vanskeligt for de ældre at se, hvad de har ret til, hvornår de får, hvad de har ret til, og hvornår de får for lidt.

Socialministeren (Ritt Bjerregaard):

Jeg vil gerne indlede med at takke hr. Henrik Toft for, at han ikke gjorde de lidt mærkelige bemærkninger omkring den betænkning, man har haft en måned, som fru Agnete Laustsen kom med. Hr. Henrik Toft stillede mig det spørgsmål, om man kunne forestille sig, at de kompensationer, man fik i dag, ville falde væk på mandag. Det, man kan sige, er, at hvis man ikke fik de kompensationer for momsforhøjelsen, man får i dag, og gennemførte nogle ændringer på mandag, så ville man blive dårligt stillet dels i forhold til momsforhøjelsen, dels i forhold til nogle af de ændringer, der da gennemføres. Det, vi behandler her i dag, er kompensation for en momsforhøjelse.

Jeg synes, det er svært at tage fru Agnete Laustsens bemærkninger om betænkningen helt alvorligt. Det fremgår faktisk af regeringens lovliste, at man havde tænkt sig at komme med et forslag om socialindkomsten. Der har været talt og skrevet om det begreb i månedsvis. Når der så kommer en betænkning, er det da nærliggende, at den skal danne grundlag for de lovforslag, regeringen kommer frem til. Ud over det vil jeg da gerne medgive fru Agnete Laustsen, at man altid

kan ønske sig længere tid ved store og omfattende lovforslag. Den bemærkning forstår jeg godt.

Jeg vil kun meget kort gå ind på de bemærkninger, fru Lilli Gyldenkilde og fru Anne Grete Holmsgård kom med, fordi de kun i meget begrænset omfang berører de lovforslag, som vi behandler her i dag. Jeg mener ikke, at vi med de besparelser vi foreslår, lægger op til en ny pensionspolitik. Jeg mener, som fru Lilli Gyldenkilde sagde det, at vi har ældrekommissionen, og vi forventer et større udredningsarbejde. Det, vi har lagt op til her, er: når vi skal begrænse udgifterne også inden for det sociale område, hvor kan vi så både spare og forfølge en politik, vi synes er rigtig? Det har vi fundet at vi kunne i forhold til de ældre og deres mulighed for at blive i egen bolig, idet de oplysninger, vi har haft fra de kommuner, hvor man har etableret de ordninger, har tydet på, at man kunne opnå besparelser. Når fru Anne Grete Holmsgård siger, at derved kommer vi ikke til at tilgode de ældres ønsker, så er det forkert, for det, vi lægger op til, er en vejledning til kommunerne. Vi lægger ikke op til, at det er socialministeriet, socialstyrelsen eller for den sags skyld folketinget, der skal træffe afgørelse i disse sager.

Jeg skal henvise til det lovforslag, vi skal behandle på mandag omkring brændselsudgifterne. Fru Anne Grete Holmsgård må forstå, at bare det at tage brændselsudgifterne med i dyrtidsreguleringen eller at give et ekstra tilskud via pensionstillægget ikke vil være en linje, jeg synes er hensigtsmæssig. Jeg synes, hjælpen skal gives til de pensionister, der rent faktisk har haft kvaler med deres varmeudgifter. Derfor mener jeg, der er tale om en forbedret lovgivning i det lovforslag, vi skal behandle på mandag, men jeg skal henstille, at vi venter med debatten, til vi skal behandle det lovforslag.

Agnete Laustsen (KF):

Blot kort til socialministeren, som synes, at mine bemærkninger om den redegørelse, som vi tidligere havde fået om socialindkomstbegrebet, var mærkelige. Socialministeren skriver selv i den pressemeddelelse, som fulgte den omhandlede redegørelse, at hun havde iværksat et nyt udvalgsarbejde, som skal belyse de praktiske muligheder for ind-

[Agneta Laustsen]

førelsen af socialindkomsten. Der står også, som ministeren helt rigtigt siger, og som vi også alle sammen har vidst, selvfølgelig, at det skal resultere i lovforslag. Men det siger intet om, hvad et sådant lovforslag kommer til at indeholde. Derfor synes jeg nok, man må kunne forstå, at ingen af os, der på mandag skal debattere forslaget om socialindkomst, har kunnet gøre det på grundlag af betænkningen, for lovforslaget er blevet affattet, efter at ministeren har haft et nyt udvalgsarbejde, og efter at de praktiske muligheder er belyst i dette udvalgsarbejde. Det kunne jo godt tænkes, at det havde vist sig umuligt at foreslå mange af de ting, som redøgørelsen omhandler. Det er også muligt, at man i den mellemliggende tid har draget nye erfaringer. Tiderne skifter hurtigt, det ved vi alle sammen herinde. Derfor synes jeg nok, man må sige, at ingen kan egentlig tage stilling til noget, før man ser lovforslaget nedfældet. Jeg ville i alle tilfælde meget nødtigt basere min viden på en betænkning, som altså bliver fulgt op af noget nyt.

Jørgen Junior (FP):

Jeg synes egentlig, det er lidt betænkeligt, når man følger debatten her i dag, at man må konstatere, at ministeren faktisk ikke svarer anstændigt på de tre spørgsmål, der blev bragt frem fra hr. Henrik Toft, fra fru Lilli Gyldenkilde og vist også fra fru Anne Grete Holmsgård.

Der er ikke svaret klart og tydeligt heroppe på hr. Henrik Tofts spørgsmål om, hvorvidt pengene – de krummer, der gives i dag – tages på mandag.

Tilsvarende er der heller ikke givet et rimeligt svar på spørgsmålet fra fru Anne Grete Holmsgård om, hvorledes man kan spare 170 mill. kr. og samtidig få det til at blive en forbedring. Jeg er enig i grundtankerne om, at der skal være døgngleje, det er fuldstændig rigtigt. Man kan sige, at det har ikke meget med dette forslag at gøre, men det hele hænger jo sammen. Ud fra det synspunkt synes jeg egentlig, det havde været rimeligt, om alle disse lovforslag, der i den grad hænger sammen, var blevet behandlet samlet. Jeg synes, debatten her må efterlade det indtryk hos de pensionister, der muligvis har fulgt den eller har mulighed for at læse, hvad der bliver sagt, at det fortsætter som en uover-

skuelig stor jungle. Nogle vil få lidt mere, nogle vil få lidt mindre, flere skal hen på et bistandskontor og tigge for at få bare til det allermost nødtørftige. Der er ikke skygge af fornyelse i de tanker, som regeringen gør sig.

Socialministeren (Ritt Bjerregaard):

Jeg skal nøjes med at henvise hr. Jørgen Junior til at læse fortrykket.

Til fru Agnete Laustsen skal jeg alene sige, at jeg er rolig ved, at fru Agnete Laustsen har læst den betænkning, og jeg tror, at når nu fru Agnete Laustsen også får kigget nøjere på lovforslaget, vil hun opdage, at hun slet ikke er så dårligt stillet til den behandling, vi skal have på mandag. Og så vil jeg i øvrigt glæde mig til en kvalificeret debat på mandag om socialindkomsten.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Enggaard):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

20) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel.

(Lovforslag nr. L 201. Fremsat 6/5 80).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 21–23 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

21) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om barselordlov.

[Af Birthe Nielsen (SF) m.fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 90. Fremsat 19/3 80).

22) Første behandling af: